

Motion till riksdagen 2009/10: MJ10

av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v)
med anledning av prop. 2009/10:184

Åtgärdsprogram och tillämpningen av miljökvalitetsnormer

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kompletterad lydelse av 2 kap. 7 § miljöbalken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med kompletterande lagförslag om miljöorganisationers talerätt i enlighet med Århuskonventionen.

Bakgrund

Miljökvalitetsnormer ska ange tillståndet i miljön som används för att förebygga eller åtgärda miljöproblem. I dag finns det normer för utomhusluft, vatten och omgivningsbuller. Normerna kan delas in i fyra kategorier:

- *Gränsvärdesnormer* anger de förorenings- eller störningsnivåer som *inte får* över- eller underskridas.
- *Målsättningsnormer* ska ange de förorenings- eller störningsnivåer som ska *eftersträvas* eller som *inte bör* över- eller underskridas.
- *Indikativa normer* ska ange vilken högsta eller lägsta förekomst av organismer i yt- och grundvatten som kan tjäna till vägledning för tillståndet i miljön.
- *Andra normer* anger de krav *i övrigt* på kvaliteten på miljön som följer av Sveriges medlemskap i EU. En miljökvalitetsnorm som följer av EU-rätten men som inte är en gränsvärdesnorm, målsättningsnorm eller indikativ norm faller under ”övrigt-normen”.

Fel! Okänt namn på

Förändring i lagen

I dag gäller samma rättsverkan oavsett vilken typ av norm som gäller. Detta förändras i regeringens proposition. Det nya förslaget innebär att gränsvärdesnormerna ska vara de enda normerna där man ska kunna ställa mer långtgående krav än de grundläggande hänsynskraven (2 kap. miljöbalken). Därför tar regeringen bort stoppregeln enligt 16 kap. 5 § och inför i stället med en ny lydelse en motsvarighet i 2 kap. 7 §. I den nya lydelsen listas ett antal möjligheter till undantag för att tillåta verksamheter som kan åsidosätta gränsvärdesnormer. Slutligen utgår formuleringen om att inga nya avvägningar får göras om det medför att en miljö kvalitetsnorm åsidosätts (2 kap. 7 § andra stycket miljöbalken).

De nuvarande reglerna innebär problem vad gäller att fastställa ansvarsfördelningen beträffande verksamheter som kan hota uppfyllandet av miljö kvalitetsnormerna. Däremot innebär regeringens förslag mycket stora negativa konsekvenser gällande miljö påverkan från vattenverksamhet, ett område där ansvarsfördelningen är mycket tydlig. I EU:s ramdirektiv för vatten är en viktig princip att inget vatten får försämrats. Direktivet är bindande, varför medlemsländerna är ålagda att införa det i nationell rätt. Vattendirektivet infördes därför i miljöbalken, och vattenmyndigheterna fick i uppgift att fatta beslut om bindande styrdokument. Dessa presenterades i slutet av 2009.

I och med att vattendirektivet är bindande skulle man kunna säga att miljö kvalitetsnormerna innebär ett förbud mot försämring. Vänsterpartiet anser det därför mycket olyckligt att regeringen agerar på ett sätt som kan tolkas som ett åsidosättande av bindande EU-direktiv och därmed gällande nationell rätt. De föreslagna förändringarna underminerar det arbete som vattenmyndigheterna precis färdigställt.

Regeringens förslag strider således mot EU:s bindande vattendirektiv. Vi föreslår därför att ett tillägg görs i den nya lydelsen (2 kap. 7 § miljöbalken) med hänvisning till följande text (5 kap. 2 § 4): ”*De krav i övrigt på kvaliteten på miljön som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen*”.

Förslag på ny lydelse:

Trots första stycket ska de krav ställas som behövs för att följa en miljö kvalitetsnorm som avses i 5 kap. 2 § första stycket 1 och 4. [...] Vid prövning av tillåtlighet, tillstånd, godkännande eller dispens för en verksamhet eller åtgärd som ger en ökad förorening eller störning, och kan antas på ett inte obetydligt sätt bidra till att en miljö kvalitetsnorm som avses i 5 kap. 2 § första stycket 1 och 4 inte följs, får verksamheten eller åtgärden vid avvägningen enligt första och andra styckena tillåtas om den [...].

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ändring gällande miljöorganisationers talerätt

Med anledning av EU-domstolens avgörande i fallet om Djurgården-Lilla Värtans miljöskyddsförening avseende tillstånd att anlägga en kraftlednings-

Fel! Okänt namn på

tunnel står det klart att den svenska lagstiftningen i sin nuvarande form ej är förenlig med Århuskonventionen och unionsrätten i form av MKB-direktivet. Kravet på att miljöorganisationer ska ha lägst 2 000 medlemmar står i strid med unionslagstiftningen.

Regeringen föreslår nu en ny lydelse som innebär att miljöorganisationers rätt att överklaga domar och beslut enligt miljöbalken eller föreskrifter som meddelats med stöd av balken även ska omfatta andra juridiska personer, detta för att miljöorganisationer såsom WWF och Greenpeace ska ha möjlighet att inkluderas, vilket tidigare inte var fallet. För att en organisation ska få överklaga ska intresset att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen vara organisationens huvudsakliga ändamål. Organisationen får inte vara vinstdrivande och ska ha minst 100 medlemmar eller på annat sätt kunna visa att verksamheten har allmänhetens stöd. I övrigt ändras inte bestämmelserna om miljöorganisationers rätt att överklaga.

Vänsterpartiet anser att den föreslagna förändringen ej är tillräckligt långtgående. Kravet på att organisationen måste ha bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år innebär ett exkluderande som stämmer illa med Århuskonventionen och unionsrättens regler. Att föreningen ska ha varit verksam i Sverige riskerar att strida mot Århuskonventionens ickediskrimineringsprincip i artikel 3.9. Kravet på att föreningen ska ha bedrivits i tre år riskerar att begränsa samhällsmedborgarnas möjlighet att delta i beslutsprocesser.

Bristande nationell rätt

Vi föreslår att det ges möjlighet till undantag i fråga om kravet på föreningens verksamhetstid, på liknande sätt som föreslås för medlemsantalet. Vi vill även se över möjligheterna till överklagande av tillsynsbeslut, vilket torde vara en rimlig följd av Sveriges ratificering av Århuskonventionen. Miljöorganisationer bör även kunna få föra talan mot skogsavverkningar i skyddsvärda skogar och mot jakt på hotade arter. Miljöorganisationernas överklaganderätt bör även utökas i plan- och bygglagen samt inkludera möjlighet till granskningsyttranden och prövningsförfaranden.

Vi ser således fortfarande brister i det nationella genomförandet av Århuskonventionen, varför vi ber regeringen att återkomma med ett kompletterande lagförslag i enlighet med konventionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 20 april 2010

Wivi-Anne Johansson (v)

Peter Pedersen (v)

Gunilla Wahlén (v)

Kent Persson (v)

Jacob Johnson (v)